

УДК 648.03.241

Шевченко Н.В.

кандидат економічних наук

Начальник управління

Управління Північно-східного офісу
Держаудитслужби в Сумській області

Шевченко І.О.

кандидат економічних наук

ст. викладач

Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця

Шевченко Н.В.

кандидат экономических наук

начальник управления

Управление Северо-Восточного офиса
Держаудитслужбы в Сумской области

Шевченко И.А.

кандидат экономических наук

ст. преподаватель

Харьковского национального экономического университета
имени Семена Кузнеця

Shevchenko N.V.

PhD in Economics, Head of Department Office of the Northeast Office

State service in the Sumy region

Shevchenko I.O.

PhD in Economics, Lecturer at Simon Kuznets Kharkiv National University

of Economics

**РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО
КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

**РЕФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО
ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ**

**REFORMING THE PUBLIC FINANCIAL CONTROL SYSTEM IN THE
CONDITIONS OF EURO INTEGRATION**

Анотація. У статті розглянуто сучасний стан системи державного фінансового контролю, це обґрунтовано постійним реформуванням законодавчої бази державного фінансового контролю та його системи в цілому. Авторами дослідження взято до уваги концепцію реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року. У дослідженні виявлено проблеми державного фінансового контролю які потребують розв'язання, визначено шляхи і способи розв'язання цих проблем, а також запропоновано удосконалення (через вдосконалення законодавчої бази згідно з вимогами європейської спільноти) та подальший розвиток системи державного фінансового контролю в умовах євроінтеграції.

Ключові слова: фінансовий контроль, державний фінансовий контроль, реформування, євроінтеграція.

Аннотация. В статье рассмотрено современное состояние системы государственного финансового контроля, это обосновано постоянным реформированием законодательной базы государственного финансового контроля и его системы в целом. Авторами исследования были взяты во внимание концепцию реализации государственной политики в сфере реформирования системы государственного финансового контроля до 2020 года. В исследовании выявлены проблемы государственного финансового контроля требующих решения, определены пути и способы решения этих проблем, а также предложено усовершенствование (через совершенствование законодательной базы в соответствии с требованиями европейского сообщества) и дальнейшее развитие системы государственного финансового контроля в условиях евроинтеграции.

Ключевые слова: финансовый контроль, государственный финансовый контроль, реформирования, евроинтеграция.

Abstract. The article deals with the current state of the system of state financial control, which is substantiated by the constant reformation of the legislative framework of the state financial control and its system as a whole. The

authors of the study took into account the concept of implementation of state policy in the field of reforming the system of state financial control by 2020. The research revealed the problems of public financial control that need to be solved, identified ways and means of solving these problems, and also proposed improvements (through the improvement of the legislative framework in accordance with the requirements of the European community) and further development of the system of state financial control in the conditions of European integration.

Keywords: financial control, state financial control, reform, eurointegration.

Постановка проблеми. Ефективне використання бюджетних коштів залишається і досі однією із суттєвих проблем виконання бюджету особливо за умов обмеження обсягів державних ресурсів. Державний фінансовий контроль (далі – ДФК) наразі знаходиться на етапі реформування згідно з вимогами європейської спільноти, саме це свідчить про те, що ДФК це важлива функція управління національною економікою України. В умовах сьогодення виникла потреба у адаптації ДФК до міжнародних стандартів з метою підвищення прозорості, підзвітності та ефективності діяльності органів державної влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розв'язання питання реформування системи державного фінансового контролю в Україні зробили такі провідні вчені як: Дікань Л.В., Слободяник Ю. Б., Чумакова І.Ю., Хмельков А.В., Шевчук О.А. та інші вчені-економісти. Автори наголошують на необхідності зміни системи фінансового контролю, зокрема через вдосконалення законодавчого, нормативного та методичного забезпечення. Варто зазначити, що на сьогодні відсутні теоретичні розробки, пов'язані з реформуванням системи фінансового контролю згідно з міжнародними вимогами.

Метою роботи є аналіз існуючої системи державного фінансового контролю в Україні та обґрунтування шляхів удосконалення в умовах євроінтеграції.

Виклад основного матеріалу. Світова фінансова криза вплинула на фінансову систему нашої держави, це відобразилось у зростанні ефективності формування, розподілу та перерозподілу державних ресурсів. Тому зросла роль державного фінансового контролю, який покликаний на підвищення значення економічного розвитку України.

Державний фінансовий контроль є однією з важливих функцій державного управління, оскільки є інструментом реалізації фінансової політики держави, забезпечує процес формування і ефективного використання фінансових ресурсів держави для досягнення поставлених нею цілей у сфері фінансів.. Варто зазначити, що саме у від ефективності державного фінансового контролю залежить економічне та політичне благополуччя нації.

Дискусії щодо функціонування системи фінансового контролю в Україні часто зводяться до питань розподілу повноважень між різними її органами та пошуку відповіді на запитання типу: як удосконалити роботу діючої системи фінансового контролю. Безумовно, це питання заслуговує серйозної уваги.

В сучасних умовах державний фінансовий контроль відіграє велике значення, важливість якого в економіці держави зумовлена його місцем та роллю в усіх сферах суспільного відтворення. Крім цього, державний фінансовий контроль є обов'язковою умовою успішного функціонування фінансової системи будь-якої держави та головною функцією її управління.

Подальший аналіз вітчизняної та міжнародної наукової літератури дозволив за допомогою матричного підходу узагальнити комплекс проблемних питань пов'язаних з реформуванням державного фінансового контролю, та виокремити ті з них, які потребують негайного розв'язання (табл. 1.).

**Матриця проблемних питань пов'язаних з реформуванням
державного фінансового контролю (узагальнено авторами)**

Напрями дослідження	Автор						
	Головань М.М.	Прокопшина О.В.	Дікань Л.В.	Симоненко В.	Шевчук О.А.	Слободяник Ю.Б.	Чумакова І.Ю.
Побудова системи державного фінансового контролю	-	-	-	-	+	-	-
Визначення місця державного фінансового контролю в системі державних фінансів	-	-	-	+	+	+	-
Встановлення категоріально-понятійного апарату державного фінансового контролю	+	+	-	+	+	+	-
Визначення об'єктів державного фінансового контролю	-	-	-	+	+	-	-
Методологія державного фінансового контролю	-	-	-	-	-	-	-
Принципи проведення державного фінансового контролю	-	-	-	-	-	-	-
Протиріччя нормативно-законодавчого забезпечення проведення державного фінансового контролю	-	-	-	-	+	-	-
Обґрунтування єдиної методики проведення державного фінансового контролю	-	+	-	-	+	-	-
Умови здійснення державного аудиту	-	-	-	-	+	+	-
Узгодженість та координація дій державних аудиторів та ревізорів	-	-	-	-	-	-	-

Аналізуючи табл. 1., слід зауважити, що одним з найважливіших

питань, на думку автора, є визначення категоріально-понятійного апарату в сфері державного фінансового контролю.

По суті, сьогодні система державного контролю є простим набором міністерств, відомств і установ, які виконують неузгоджені, роз'єднані й непорядковані контрольні функції. Ці функції, статус і сфери контрольної діяльності визначаються різноманітними законами, указами Президента України, постановами уряду й інших нормативно-правових актів. Часто згадані законодавчі та правові акти не лише не забезпечують системність державного фінансового контролю, а, навпаки, спричиняють дублювання й паралелізм у його здійсненні. Все це свідчить про те, що назріла нагальна потреба створення єдиної системи державного фінансового контролю в країні[2].

В враховуючі зазначене, автором пропонується наступна змістовна модель структурних елементів державного фінансового контролю (рис.1).

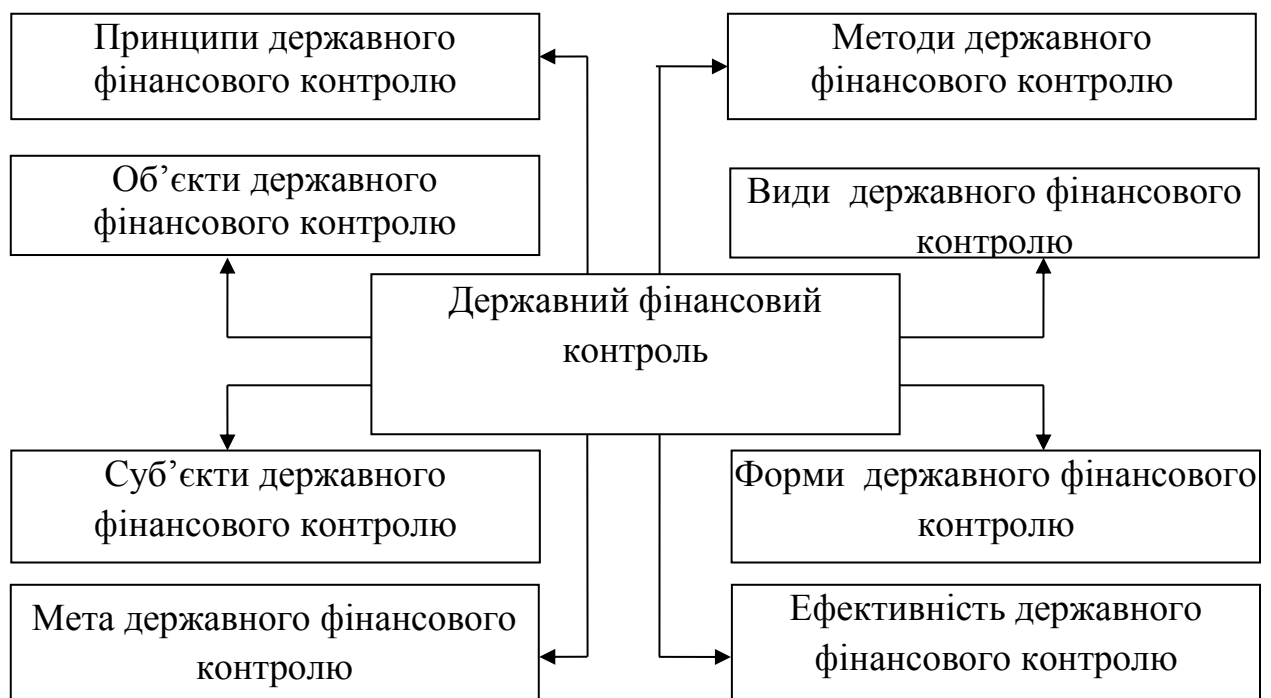

Рис. 1. Змістовна модель структурних елементів системи державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм

В сьогоднішніх умовах євроінтеграційного прагнення України постають питання вдосконалення державного фінансового контролю згідно з вимогами європейської спільноти в системі діяльності уряду, ці питання стали предметом обговорень Кабінету Міністрів з міжнародними фінансовими інституціями. Варто зауважити, що європейські прагнення та європейський вибір України повинен базуватися на конкретних аспектах у сфері соціально-економічних відносин, які знайшли відображення в прийнятих урядом Плані дій Україна – ЄС. Особливої уваги заслуговують питання державного фінансового контролю. За результатами аналізу існуючої системи державного фінансового контролю в Україні, її порівняння із сучасною типовою моделлю країн ЄС визначено ряд прогалин у вітчизняній системі контролю.

Провівши діагностику функціонування сучасної системи державного фінансового контролю в Україні, виявлено, що система державного фінансового контролю, яка функціонує на сьогодні в Україні, лише частково враховує основні принципи систем державного фінансового контролю країн ЄС, проте вона повинна враховувати традиції країни у сфері державного управління, існуючий державний та адміністративно-територіальний устрій і процес його удосконалення, бути узгоджена із загальними принципами та пріоритетами фінансової (зокрема, в бюджетному процесі) і майнової політики, а також з процесом реформ, що відбуваються у цій сфері. [2]

Урядом України в травні 2018 року було розроблено Концепцію реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року в якій було виокремлено проблеми у сфері державного фінансового контролю, а також Шляхи і способи розв'язання виокремлених проблем та очікувані результати від реалізації цієї Концепції. Основні аспекти, що викладені в цій Концепції наведено на рис. 2.

Рис. 2. Проблеми реформування ДФК та шляхи їх розв'язання згідно з Концепцією

Як видно з рис. 2, існує багато проблем реформування державного фінансового контролю, які виокремлено в Концепції, ці проблеми ще додатково можуть бути доповнені. Наприклад, зменшеним обсягом заходів, які вживають органи Держаудитслужби на несумлінних керівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та порушників фінансової дисципліни, бюджетного законодавства, невиконання ними законних вимог органів Держаудитслужби. Ще одна проблема, це низька спроможність розпорядників бюджетних коштів до впровадження та розвитку внутрішнього контролю через недостатній рівень усвідомлення сутності державного внутрішнього фінансового контролю та відповідальності за результати їх діяльності, зокрема перед суспільством.

Також обмеженість доступу до інформаційних ресурсів (бази даних, реєстри, автоматизовані системи), зокрема через відсутність в окремих випадках або недосконалість механізму обміну інформацією між відповідними державними органами, брак ефективної взаємодії органів контролю між собою є надзвичайно важливим аспектом в діяльності системи державного фінансового контролю.

Низький рівень охоплення контролем місцевих бюджетів органами Держаудитслужби через недостатність відповідного кадрового та фінансового ресурсу знижує ефективність проведення державного фінансового контролю.

Виникає необхідність докорінної зміни системи навчання та підвищення кваліфікації державних аудиторів, упровадження у вітчизняну практику міжнародних підходів постійного професійного розвитку, збільшення ресурсів на зазначені цілі, активне залучення міжнародних донорських організацій.

Вирішення цих проблем можливе за умови вжиття на державному рівні заходів, спрямованих на реформування та підвищення ефективності державного фінансового контролю.

Реформування системи державного фінансового контролю в Україні та розвиток органів ДФК узгоджується з наступними документами: середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року, Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки, Стратегія сталого розвитку “Україна - 2020”

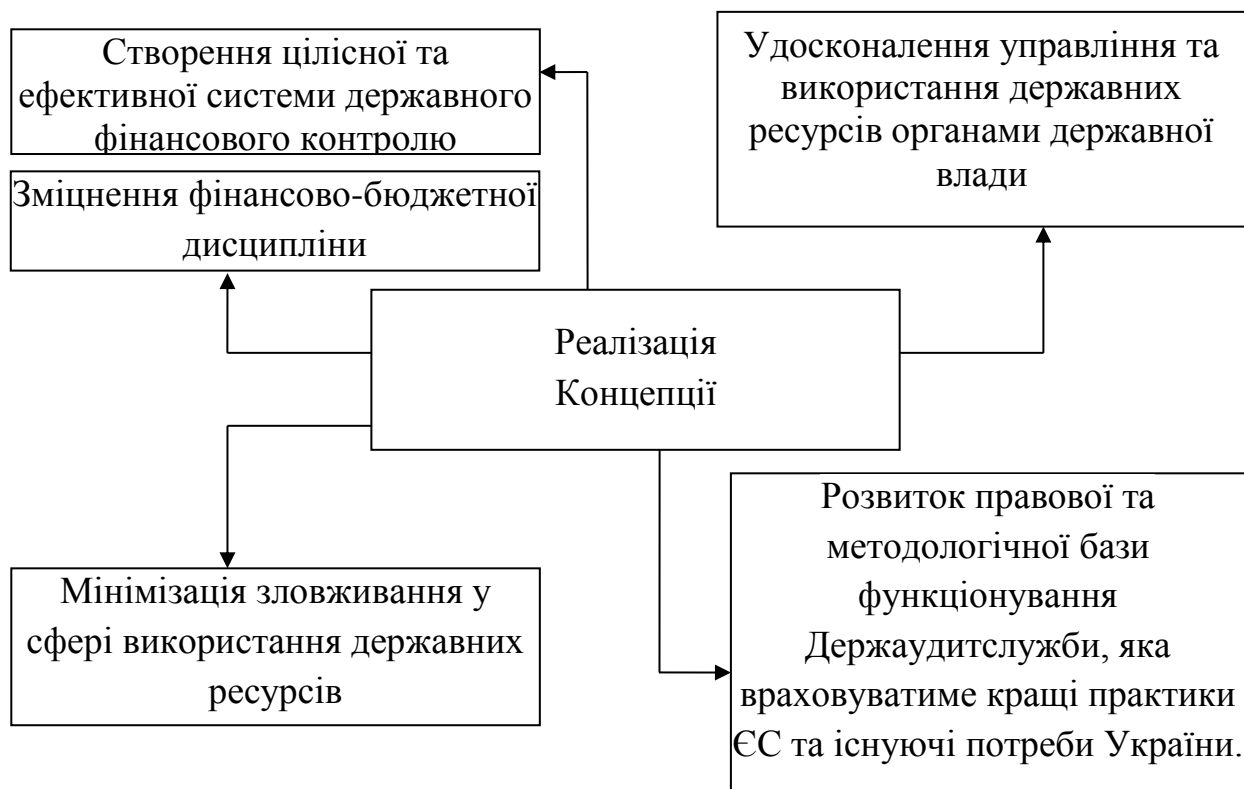

Рис.3. Очікувані результати від реалізації Концепції

Кардинально змінилась політична й економічна обстановка у світі, але у питаннях контрольної діяльності все залишилося по-старому. Необхідна система заходів, система постійно діючого, безупинного державного незалежного контролю над використанням бюджетних коштів і державної власності як основного предмета наживи казнокрадів. Проте, така система повинна не тільки забезпечувати інтереси держави, а й враховувати інтереси тих суб'єктів, на діяльність яких спрямований цей контроль. Тільки така модель взаємовідносин зможе забезпечити з одного боку збереження державних грошей, а з іншого – ефективного функціонування суб'єктів господарювання.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Таким чином, можна зробити висновок, що реалізація наведеної концепції наблизить систему державного фінансового контролю до міжнародних вимог. Впровадження реформування ефективної системи фінансового контролю України на євроінтеграційних засадах дозволить гармонізувати існуючу систему ДФК та дасть змогу на раціональне використання державних коштів, створення системи державного фінансового контролю та забезпечення її ефективного функціонування, звичайно, потребують подальших досліджень щодо пошуку конкретних форм, методів і технологій реалізації. Виникає необхідність в об'єктивному та ґрунтовному аналізі можливих наслідків впровадження запропонованих рекомендацій з використанням іноземного досвіду формування системи державного фінансового контролю.

Література:

1. Головань М.М. Державний фінансовий контроль і його реформування//Фінанси України.-2009. – С. 45-68.
2. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1999 р. № 2939-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.
3. Петренко П. Рахункова палата України: нові виклики і проблеми державного фінансового контролю//Голос України – 2008. - №11. С. 16-24.
4. Постанова №1017 Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1017-2017-%D0%BF>
5. Про систему державного фінансового контролю в Україні : проект Закону України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.univd.edu.ua>

6. Прокопiшина О. В. Основнi аспекти аудиту ефективностi, його впровадження та використання в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sophus.at.ua/publ/2014_04_17_18_kampodilsk

7. Реформування фiнансового контролю в Україні : проблемнi питання та напрями їх вирiшення : монографiя / Л.В. Дiкань, О.В. Кожушко, Т.О. Крiвцова та iн.; за заг.ред.канд.екон.наук, професор Дiкань Л.В. - Х. : ХНЕУ iм. С. Кузнеця, 2015. – 220 с.

8. Симоненко В. Чому потрібна єдина державна система фiнансово-економічного контролю//Дзеркало тижня – 2005.-№15. С. 14-18.

9. Слободяник Ю. Б. Формування системи державного аудиту в Україні : монографiя / Ю. Б. Слободяник. – Суми : ФОП Наталуха А. С., 2014. – 321 с.

10. Шевчук О.А. Державний фiнансовий контроль: питання теорiї i практики : [монографiя] /О.А. Шевчук. – К. : УБС НБУ, 2013. – 431 с.